

2) ในอำเภอหนึ่งให้มีปลัดอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ส่งมาประจำให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและมีอำนาจผู้บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรมนั้น ในอำเภอนั้น และสามารถรักษาราชการแทนในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอหรือนายอำเภอไม่สามารถปฏิบัติราชการได้

3) อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ

3.1) บริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ถ้ากฎหมายใดมิได้บัญญัติว่าการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะต้องรักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นด้วย

3.2) บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มอบหมายหรือตามที่นายกรัฐมนตรีสั่งการในฐานะหัวหน้ารัฐบาล

3.3) บริหารราชการตามคำแนะนำ และคำสั่งแจ้งของผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้มีหน้าที่ตรวจการอื่น ซึ่งคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม และผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม มติของคณะรัฐมนตรีหรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี

3.4) ควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในอำเภอตามกฎหมาย

4) ให้แบ่งส่วนราชการของอำเภอ ดังนี้

4.1) สำนักงานอำเภอ มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของอำเภอนั้น ๆ มีนายอำเภอเป็นผู้ปกครอง บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบ

4.2) ส่วนต่าง ๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ได้ตั้งขึ้น ในอำเภอ นั้นมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรม นั้น ๆ มีหัวหน้าส่วน ราชการประจำอำเภอ นั้น ๆ เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารับผิดชอบ (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 108 ตอนที่ 156 ; เล่มที่ 109 ตอนที่ 21 วันที่ 14 มีนาคม 2535 เล่มที่ 110 ตอนที่ 127 วันที่ 6 กันยายน 2536)

1.3 การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ราชการส่วนท้องถิ่นตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 (พ.ศ.2515) ได้กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. เทศบาล
3. สุขาภิบาล
4. องค์การบริหารส่วนตำบล

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 จึงทำให้ส่วนราชการท้องถิ่น เพิ่มขึ้นมา คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาทตามลำดับ

ฉะนั้น ราชการส่วนท้องถิ่นจึงมีส่วนราชการ ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (2498) ประกอบด้วย สภาจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด
2. เทศบาล (2496) ประกอบด้วย สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี
3. สุขาภิบาล (2495) มีคณะกรรมการสุขาภิบาล
4. องค์การบริหารส่วนตำบล (2499) ประกอบด้วย สภาตำบล และคณะกรรมการตำบล
5. กรุงเทพมหานคร (2518) มีฐานะเป็นเทศบาลนครหลวงประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานคร

6. เมืองพัทยา (2521) มีฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกอบด้วย
สภาเมืองพัทยาและปลัดเมืองพัทยา

ราชการส่วนท้องถิ่น เป็นราชการบางอย่างที่รัฐมอบหมายให้ท้องถิ่น
จัดทำกันเองโดยมีองค์กร ซึ่งราษฎรในท้องถิ่นเลือกตั้งขึ้นมาบริหารราชการ มีงบประมาณ
ของตนเองและมีอิสระในการดำเนินงานตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ฉะนั้น จึงกล่าว
ได้ว่า การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นการจัดตามหลักการกระจายอำนาจ
การปกครอง

หากจะวิเคราะห์ถึงความสำคัญของการบริหารราชการทั้ง 3 ส่วน
อย่างจริงจังแล้วจะพบว่า ราชการส่วนกลางเป็นฝ่ายควบคุมและบังคับบัญชาราชการ
ส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น ทั้งนี้ เป็นเพราะจังหวัดและอำเภอมีผู้ว่า-
ราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นผู้ควบคุมดูแล ผู้ว่าราชการจังหวัดก็คือ นายอำเภอ
ก็คือ เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยราชการส่วนกลาง ดังนั้น
การควบคุมของจังหวัดและอำเภอ และการควบคุมราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน้าที่
ของกระทรวงมหาดไทยโดยตรง จึงบอกได้ว่าเป็นการควบคุมในนามของราชการส่วน
กลางทั้งสิ้น (อดิษฐ์ ชาคีอำแหง, 2529 : 174-175)

2. แผนการศึกษาแห่งชาติ

แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแม่บทในการดำเนินการจัดการศึกษาของ
ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันได้จำแนกโครงสร้าง
ของแผนออกเป็น 4 หมวดดังนี้

หมวด 1 หลักการและจุดมุ่งหมาย

หมวด 2 ระบบการศึกษา

หมวด 3 แนวนโยบายการศึกษา

หมวด 4 แนวทางจัดการศึกษา

รายละเอียดของโครงสร้างของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช

2535 มีดังนี้

โครงสร้างของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535

1. หลักการและจุดมุ่งหมาย

1.1 หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ

ปัจจุบัน มี 4 ประการ คือ

1. การสร้างความเจริญงอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจ และคุณธรรมของบุคคล เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเป้าหมายสำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลระหว่างความเจริญทางจิตใจกับความเจริญทางวัตถุและความเติบโตทางเศรษฐกิจ

2. ในฐานะที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และจะต้องดำรงอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มนุษย์จะต้องตระหนักถึงการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

3. การก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการสมัยใหม่ และการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศหรือจากภายนอกชุมชน จะต้องประสานควบคู่ไปกับความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา ภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นและของสังคมไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. ความสมดุลระหว่างการพึ่งพาอาศัยกันกับการพึ่งตนเอง เป็นหลักการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประสานความร่วมมือร่วมใจกัน ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะช่วยส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยให้โดดเด่นขึ้นในประชาคมโลก

1.2 จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนา

ประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ โดยนัยดังกล่าวความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจึงเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้านอย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือ

1) **ด้านปัญญา** บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงเป็นผู้มีปัญญา คือ รู้จักเหตุและผล รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ สิ่งที่ไม่ควรกระทำและไม่ควรกระทำบนพื้นฐานของความจริง รู้จักแก้ไขปัญหาได้อย่างฉลาดและรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และใฝ่เรียนใฝ่รู้เพื่อความก้าวหน้าทางความรู้และวิทยาการต่าง ๆ รู้คุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของสังคมไทย และรู้จักเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก

2) **ด้านจิตใจ** บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงรู้จักฝึกฝนใจของตนให้มีความเจริญงอกงามทางคุณธรรม ได้แก่ มีความละเอียดต่อการกระทำผิด รู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติตามกรอบความถูกต้องที่ดีงาม มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ รู้จักพอมีสมาธิและมีความอดทนหนักแน่น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ การงาน และการดำรงชีพ

3) **ด้านร่างกาย** บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงมีร่างกายที่เจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย รู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของร่างกายทั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัว และสามารถพัฒนาสมรรถภาพของร่างให้เหมาะสมกับการงานและอาชีพ

4) **ด้านสังคม** บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว องค์กร และสังคม รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์แก่กันและกันโดยไม่เห็นแก่ตัวมีความสามารถและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมรวมทั้งสามารถใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อการติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศได้ สามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อมวลมนุษยชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนา

และสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติสุข รู้จักและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ตลอดจนร่วมส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลกในทางที่เหมาะสม

2. ระบบการศึกษา

ลักษณะสำคัญของระบบการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติปัจจุบัน เป็นระบบที่ให้บุคคลได้ศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านปัญญาจิตใจร่างกายและสังคมอย่างสมดุล และสามารถสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยคำนึงถึงการให้บุคคลได้พัฒนาทั้งด้านคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะอย่างสมดุลควบคู่กันไป

สาระสำคัญของระบบการศึกษา มีดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้เหมาะสมกับวัย

กล่าวคือ การศึกษาในช่วงปฐมวัยเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการอบรมดูแลและพัฒนาความพร้อมของเด็กเพื่อการเรียนรู้ในขั้นต่อไป การศึกษาในวัยเด็กและเยาวชน เป็นการศึกษามุ่งส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม มีความรู้ และสามารถประกอบกรงานและอาชีพตามควรแก่วัย การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เป็นการศึกษาที่มุ่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการประกอบกรงานและอาชีพ การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนและประเทศ การมีความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้และข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาที่ช่วยให้รู้จักปรับตัว เข้ากับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของวัย สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีคุณค่าทั้งแก่ตนเองและสังคม

2.2 เปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยอาศัยรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการศึกษาที่จัดตามแนวระบบโรงเรียนและการศึกษาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต

การศึกษาตามแนวระบบโรงเรียนเป็นการจัดโดยสถานศึกษา อาศัยระบบชั้นเรียนเป็นหลัก มีหลักสูตรกำหนดไว้ตามระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การศึกษาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต เป็นการศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งความรู้และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของบุคคล ทั้งที่มีอยู่เองและที่มนุษย์จงใจสร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้หรือเป็นบริการของการเรียนรู้

2.3 การศึกษาตามระบบโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ระดับก่อนประถมศึกษา
2. ระดับประถมศึกษา
3. ระดับมัธยมศึกษา
4. ระดับอุดมศึกษา

1) การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพและสังคม เพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไป

การจัดการศึกษาระดับนี้อาจจัดในรูปแบบของชั้นเด็กเล็ก อนุบาลศึกษา หรือในรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

2) การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งวางรากฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงการอ่านออก เขียน และคำนวณได้

3) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการงานและอาชีพตามควรแก่วัย

3.2 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อให้เพียงพอแก่การประกอบกิจการงานและอาชีพอิสระและรับจ้าง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการประกอบกิจการงานและอาชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข

4) การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 3 ระดับคือ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี การศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

4.1 การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพในระดับกลาง รวมทั้งมีความสามารถในการริเริ่มประกอบการ

4.2 การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่มการพัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ การสร้างสรรค์และเผยแพร่ความรู้ การริเริ่มการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลก

4.3 การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทาง ให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีในด้านวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ การประยุกต์ใช้วิชาการสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย

3.4.4 การจัดการตามแนวระบบโรงเรียน อาจจัดเป็นการศึกษาประเภทต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมและตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายชุมชนและประเทศ เช่น การฝึกหัดครู การศึกษาวิชาชีพ การศึกษาวิชาชีพพิเศษ การศึกษาวิชาชีพเฉพาะกิจหรือเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม การศึกษาพิเศษ และการศึกษาของภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนา เป็นต้น

การจัดการศึกษาประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่เพียงแต่จัดตามความเหมาะสมหรือเพื่อสนองความต้องการเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย แต่ยังต้องคำนึงถึงการให้บุคคลได้พัฒนาทั้งในด้านคุณธรรม ความรู้ ความสามารถและทักษะอย่างสมดุลควบคู่กันไปด้วย

1. การฝึกหัดครู เป็นการศึกษาที่มุ่งฝึกหัดและพัฒนาผู้ที่จะประกอบอาชีพครูและครูประจำการให้มีคุณธรรม ความรู้ความสามารถและทักษะในการสอนและการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีจิตสำนึกของความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความประพฤติ การดำรงชีวิต ตลอดจนการรักษาภาษาและวัฒนธรรมของชาติ มีความใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเอง และการสอนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน การฟื้นฟูอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและประเทศ

2. การศึกษาวิชาชีพ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งในการประกอบอาชีพอิสระและรับจ้าง รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

การจัดการศึกษาวิชาชีพ อาจจัดในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งประเภท
ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน การจัดการศึกษาวิชาชีพในระบบโรงเรียน เป็นการ
พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับแต่ละระดับของการศึกษา ตั้งแต่ระดับ
ประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาวิชาชีพนอกโรงเรียน เป็นการ
อบรมวิชาชีพเฉพาะด้านในระยะสั้น สำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มเติม

3. การศึกษาวิชาชีพพิเศษ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกหัด
หรือพัฒนาทักษะวิชาชีพ บางด้านที่ต้องการให้มีความชำนาญเป็นพิเศษตั้งแต่เยาว์วัย
และต้องฝึกฝนเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีนาฏศิลป์ ดนตรี กีฬา เป็นต้น การจัดการศึกษา
อาจจัดตั้งเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดในหลักสูตรปกติ

4. การศึกษาวิชาชีพเฉพาะกิจ หรือเฉพาะบุคคลบางกลุ่มเป็น
การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะวิชาชีพตามความต้องการของหน่วยงานใด
หน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะหรือเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้เหมาะสม และสอดคล้อง
กับลักษณะหรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งไม่อาจดำเนินการได้โดยสถาบัน
การศึกษาปกติ ในการจัดการศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของรัฐด้วย

5. การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนที่มีความ
บกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ได้เรียนรู้้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกาย
จิตใจ และความสามารถและเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ
หรือมีปัญญาเลิศได้พัฒนาความถนัดและอัจฉริยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ การจัดการ
ศึกษาพิเศษนี้อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดในสถานศึกษาปกติตั้งแต่ระดับก่อน
ประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

6. การศึกษาของภิกษุ สามเณร นักบวชและบุคลากรทางศาสนา
เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเสริมให้ภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนามีความ
เป็นผู้นำด้านปัญญา จิตใจ และศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี และมีบทบาทในการปลุกฝัง
คุณธรรม ค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่คนในสังคม ตลอดจนเป็นผู้นำหรือมีส่วนร่วม
ร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและเสริมสร้างวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม

3. แนวนโยบายการศึกษา

รัฐได้กำหนดแนวนโยบายการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติไว้ 19 ข้อ ดังนี้

1. จัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. จัดการศึกษาและส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของเด็กตามสภาวะความต้องการพื้นฐานตามวัย ตั้งแต่ปฏิสนธิและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับบริการ เพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา
4. จัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง มีคุณภาพ และสะดวกแก่ผู้เรียน สถานศึกษาของรัฐและของท้องถิ่นจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นบริการแบบให้เปล่า การจัดการศึกษาในระดับใดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ
5. ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน รัฐพึงเร่งรัดและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น
6. ปฏิรูปการฝึกหัดครูและการพัฒนาครูประจำการโดยมุ่งให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะ เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครูและวิชาการให้ได้มาตรฐานและยกฐานะของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น
7. ส่งเสริมให้การอุดมศึกษามีความเป็นเลิศในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีและให้มีการประสานวิชาการสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การอุดมศึกษามีบทบาทนำการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมไปในทิศทางที่พึงประสงค์

8. ปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษาให้สนองต่อหลักการและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้

9. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับ รวมทั้งประชาชนโดยทั่วไป มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อการสื่อสาร เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดและองค์ความรู้และเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติ

10. ส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาต่างประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวางเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า การติดต่อสื่อสารในด้านวิชาการ การค้า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

11. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนและต่อการส่งเสริมการเรียนรู้

12. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อขยายบริการการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนและกระจายความรู้ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน และชุมชนได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

13. ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของครอบครัว ชุมชน สถาบันสังคมอื่น ๆ และสื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการของการศึกษา การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

14. สนับสนุนการจัดการในรูปแบบและวิธีการที่เอื้อให้ผู้มีปัญญาเลิศ หรือมีความสามารถพิเศษได้พัฒนาอัจฉริยภาพของตน

15. สนับสนุนการขยายบริการการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคมและผู้ที่มีความบกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ และอารมณ์ ให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยเร็ว

16. ส่งเสริมการศึกษาของภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนา เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้นำในการปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่บุคคลและสังคม

17. ปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐาน การศึกษารวมทั้งให้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการภายในของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้บุคคล และองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการศึกษาของชุมชน

18. ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น ให้มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ สามารถพึ่งตนเองได้โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและการรับรองมาตรฐาน

19. ระดม จัดสรร และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม

4. แนวทางการจัดการศึกษา

ปัจจุบันแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวทาง
ดังนี้

4.1 การจัดเครือข่ายการเรียนรู้และบริการการศึกษาเพื่อปวงชน ดำเนิน
การดังนี้

1) ขยายบริการการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยให้กว้างขวาง โดยเฉพาะในชนบทห่างไกลและชุมชนแออัดในทุกจังหวัดโดยให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรง
ทั้งของรัฐและท้องถิ่นจัดบริการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก อย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้า
เรียนระดับประถมศึกษา

2) ขยายบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาข้อจำกัดและความสามารถพิเศษของผู้เรียน เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทห่างไกลในเขตชุมชนแออัดในเมือง เขตภูเขาและชายแดน รวมทั้งเด็กที่ต้องย้ายถิ่นตามพ่อแม่ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพ สามารถได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึง

3) ปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการรับเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา เพื่อกระจายโอกาสในการเข้ารับการศึกษาให้เป็นธรรม

4) ส่งเสริมให้ชุมชนจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการศึกษา การแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการอื่น ๆ ให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของตน เพื่อให้พัฒนาชุมชนได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการนั้นและหาวิธีการต่าง ๆ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ระหว่างชุมชน

5) พัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือ และการประสานงานของแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการถ่ายทอดและกระจายความรู้ ข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนและชุมชนอย่างกว้างขวาง

6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานการศึกษา หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐและองค์กรเอกชน ประสานความร่วมมือและทรัพยากรระหว่างกันอย่างเป็นระบบในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งความรู้ของชุมชนด้วยรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ

7) ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร สารสนเทศและสื่อมวลชนทุกประเภทในการให้บริการความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ประชาชนและชุมชนอย่างกว้างขวาง และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมมือในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สื่อมวลชนหรือร่วมผลิตที่เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่

4.2 ด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนดำเนินการดังนี้

1) จัดหลักสูตรแต่ละระดับและประเภทการศึกษาให้มีเนื้อหาสาระ ทั้งส่วนที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาบุคคลและสังคมและส่วนที่เสริมสร้างศักยภาพ ตามความแตกต่างของบุคคล

2) นำความรู้ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยในศาสตร์สาขา ต่าง ๆ รวมทั้งจากแหล่งวิทยาการอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สื่อมวลชน เป็นต้น มาพิจารณาประกอบการจัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียน การสอนทุกระดับ ประเภทและรูปแบบการศึกษา

3) จัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรทุกระดับการศึกษา โดยให้ความสำคัญแก่ภาษาไทย และให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทย

4) พัฒนาเนื้อหาสาระด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ทันกับ ความเจริญก้าวหน้าของโลก เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์สามารถ ประดิษฐ์คิดค้นและนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งในระดับพื้นฐานและ เทคโนโลยีที่คิดค้นขึ้นใหม่มาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

5) จัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการ ฝึกปฏิบัติหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีเจตคติและพฤติกรรม ที่เหมาะสมทั้งทางสังคม วัฒนธรรมการเมืองและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6) จัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจและรู้จักคิดแบบ วิทยาศาสตร์และที่เอื้อให้ผู้เรียนใฝ่หาความรู้ รู้จักคิดริเริ่ม รวมทั้งมีความสามารถในการ วิเคราะห์และสังเคราะห์

7) จัดการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยเน้นการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้และทักษะที่จะประกอบวิชาชีพ และเป็นกำลังทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพของประเทศ

8) ให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการจัดเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนให้สัมพันธ์สอดคล้องและเกื้อกูลกับวิถีชีวิตของชุมชนโดยส่งเสริมให้องค์กรต่าง ๆ และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนานั้น

9) ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและใช้ครูที่มีความสามารถในการฝึกทักษะทางภาษา

10) ส่งเสริมการเรียนการสอน ทั้งในรูปแบบการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพและความพร้อมของผู้เรียน

11) ส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างวัย

12) ส่งเสริมให้ครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันในชุมชนและสื่อมวลชนร่วมมือกันในการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่เหมาะสม และการชี้แนะแนวทางที่ดีแก่เด็กและเยาวชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

13) ส่งเสริมให้มีการผลิตและใช้ประโยชน์จากสิ่งพิมพ์และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่ได้มาตรฐานอย่างกว้างขวาง

14) พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาและการแนะแนวให้ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการแนวทางการประกอบอาชีพ และการปรับตัวทางอารมณ์และสังคมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดหรือความสนใจและเรียนได้อย่างเป็นสุข

15) พัฒนาระบบการนิเทศ การติดตาม และการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับและประเภท พร้อมทั้งเร่งรัดให้มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

16) ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับผู้เรียนที่ประสงค์จะเปลี่ยนแนวการศึกษาหรือสถานศึกษา รวมทั้งจัดให้มีการเทียบประสบการณ์ เป็นหน่วยงานเรียนสำหรับผู้ທີ່ประสงค์จะกลับมาศึกษาต่อ ทั้งนี้ ให้สถานศึกษาที่จะรับเข้าเรียนพิจารณาเทียบโอนได้ตามเกณฑ์หรือตามความเหมาะสม

17) ตำเนินการเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ สำหรับผู้ที่ ประสงค์จะเทียบระดับความรู้และทักษะ พร้อมทั้งเร่งรัดให้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

4.3 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำเนินการดังนี้

1) พัฒนาระบบการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาวิชาชีพครู เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความสนใจ ความถนัด และความตั้งใจจริงในการเป็นครูมาเรียนและประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพอื่นมาประกอบอาชีพครู โดยให้ได้รับการฝึกอบรมวิชาครูเพิ่มเติมก่อนประจำการ

2) พัฒนาระบบการฝึกหัดครู การอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม ความสามารถในการสอนและการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง การริเริ่มสร้างสรรค์ การสร้าง การประยุกต์ และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของชุมชน การฟื้นฟู อนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของประเทศ

3) ส่งเสริมให้ครูมีบทบาทเป็นผู้นำทางความคิดและเป็นผู้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนประสานแหล่งความรู้วิชาการสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนและกระจายความรู้อย่างกว้างขวาง

4) จัดอัตรากำลังของหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับปริมาณงาน เพื่อให้การใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษาของแต่ละหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5) พัฒนาระบบการบริหารงานของครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพพร้อม ทั้งให้มีการกำหนดระเบียบ และวิธีการเพื่อยกฐานะอาชีพครู

6) จัดให้มีการกำกับดูแลคุณภาพ มาตรฐานและการปฏิบัติวิชาชีพตาม จรรยาวิชาชีพครู โดยการพัฒนาองค์กรวิชาชีพให้เข้มแข็งและให้มีใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพครูที่มีกฎหมายรองรับ

3.6.4 ด้านการบริหารและการจัดการ ดำเนินการดังนี้

- 1) ให้นำหน่วยงานบริหารส่วนกลางทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการศึกษาระดับชาติ การส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา การรับรองวิทยฐานะ การคุ้มครองผู้รับบริการการศึกษาและการให้ข้อเสนอแนะทางการศึกษาแก่สาธารณะ
ให้มีการมอบอำนาจจากส่วนกลางไปยังจังหวัดและสถานศึกษาในเรื่องของการบริหาร การวางแผนและการจัดการศึกษาระดับจังหวัด รวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารบุคคล การเงินและงบประมาณ
- 2) ให้มีคณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรท้องถิ่น เพื่อวางแผนและจัดการศึกษาของจังหวัด โดยคำนึงถึงเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งความต้องการของท้องถิ่น
- 3) พัฒนาระบบการวางแผน การติดตามและประเมินผลเพื่อปรับและประสานการบริหารและการจัดการศึกษาระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติ ในการประเมินผล ควรชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ รวมทั้งนำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ให้เกิดผลในการปรับปรุงการจัดการศึกษา
- 4) ส่งเสริมให้มีการรับรองมาตรฐานความรู้ของบุคคล เพื่อการศึกษา อบรมหรือการทำงาน ดดยไม่ใช้ระบบชั้นเรียนเป็นเงื่อนไข
- 5) ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการประสานการใช้ทรัพยากรและการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชน ตลอดจนการมอบอำนาจจากส่วนกลางไปยังจังหวัด ท้องถิ่น และสถานศึกษา
- 6) สนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา การจัดหาหรือใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่เป็นอิสระ โดยอยู่ในกำกับของรัฐรวมทั้งให้มีเสรีภาพทางวิชาการ

3.6.5 ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาดำเนินการดังนี้

1) ให้องค์กรการศึกษาประสานการวางแผนและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและต่างประเทศมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาให้มากที่สุด โดยให้สอดคล้องกับนโยบายความจำเป็นเร่งด่วนและทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

2) จัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานการศึกษาของรัฐ โดยให้ความสำคัญแก่การศึกษาภาคบังคับ การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม การดำเนินงานที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของชุมชน การศึกษาสำหรับผู้บกพร่องทางสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การวิจัยและพัฒนามากกว่าการขยายการจัดบริการการศึกษาในระดับสูง

3) ให้ภาคเอกชนและชุมชนเพิ่มบทบาทในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาที่สนองความต้องการเฉพาะกลุ่มบุคคล ทั้งนี้ให้หน่วยงานของรัฐสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากรและการอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม

4) ให้สถานศึกษาปรับค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมการศึกษาให้สอดคล้องกับอัตราผลตอบแทนส่วนบุคคลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการศึกษาในแต่ละระดับประเภทและสาขาวิชา โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของการจัดการศึกษา ทั้งนี้จะต้องจัดมาตรการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเพียงพอ

5) ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้สถานประกอบการจัดการศึกษาและฝึกอบรมทักษะสำหรับการประกอบอาชีพโดยรัฐจะต้องมีมาตรการจูงใจบางประการ

6) ส่งเสริมให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมีรายได้ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนเพิ่มขึ้นโดยการปรับปรุงระบบภาษีรวมทั้งในองค์กรดังกล่าวจัดสรรรายได้เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย

เพื่อให้มีการนำแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ไปปฏิบัติให้บังคับผลอย่างจริงจังตามหลักการ ความมุ่งหมายและแนวนโยบายที่วางไว้ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาตินี้ สำหรับทุกระยะ 5 ปี รวมทั้งจัดให้มีกลไกเพื่อกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 71, 2535)

3. ระบบบริหารการศึกษา

ระบบบริหารการศึกษาของไทยเป็นการจัดระบบภายใต้โครงสร้างของระบบบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งแบ่งการบริหารเป็น 3 ส่วนคือ

1. การบริหารส่วนกลาง
2. การบริหารส่วนภูมิภาค
3. การบริหารส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันการบริหารการศึกษาส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นมีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาดังนี้

1. การบริหารการศึกษาส่วนกลาง

การบริหารการศึกษาส่วนกลางมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและควบคุมการบริหารการศึกษาทั่วราชอาณาจักร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำ เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาของชาติ พร้อมทั้งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนเสนอผลการพัฒนาการศึกษาต่อคณะรัฐมนตรี

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่จัดการศึกษาครอบคลุมทุกระดับ และประเภทของการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและควบคุมการศึกษาของเอกชนในส่วนที่มีใช้อุดมศึกษา

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีส่วนราชการในสังกัด ดังนี้

1. สำนักงานปลัดกระทรวง
2. กรมการศาสนา
3. กรมการศึกษานอกโรงเรียน
4. กรมพลศึกษา
5. กรมวิชาการ
6. กรมศิลปากร
7. กรมสามัญศึกษา
8. กรมอาชีวศึกษา
9. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
10. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
11. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู
12. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
13. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
14. สถาบันราชภัฏ

1.3 ทบวงมหาวิทยาลัย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการและกำกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐรวมทั้งควบคุมและส่งเสริมการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน

1.4 กระทรวงมหาดไทย เข้ามาเกี่ยวข้องเพราะเป็นหน่วยงานที่ควบคุมการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาล

2. การบริหารการศึกษาส่วนภูมิภาค

การบริหารการศึกษาส่วนภูมิภาค ได้แก่ หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลางที่แบ่งแยกออกไปจัดการและปฏิบัติงานตามเขตการปกครองต่าง ๆ อันมีจังหวัดและอำเภอเป็นหน่วยงานหลัก ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละจังหวัดและอำเภอ โดยหน่วยงานที่จัดตั้งและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของราชการบริหารส่วนกลาง ระบบบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

1. ระดับจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานของจังหวัดตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินมีหน้าที่และรับผิดชอบในการบริหารการศึกษาของจังหวัด ทั้งนี้โดยผ่านหน่วยงานต่าง ๆ คือ

1.1 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบบริหารงานและควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด บริหารงานและควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ

1.3 สำนักงานสามัญจังหวัด มีสามัญศึกษาจังหวัดเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

2. ระดับอำเภอ นายอำเภอรับผิดชอบงานบริหารการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับราชการบริหารส่วนภูมิภาค โดยผ่านทางศึกษาธิการอำเภอ และหัวหน้าการการประถมศึกษาอำเภอ หน้าที่และลักษณะงานคล้ายคลึงกับงานในระดับจังหวัด เป็นแต่จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะในอำเภอเท่านั้น

3. การบริหารการศึกษาส่วนท้องถิ่น

การบริหารการศึกษาส่วนท้องถิ่น ได้แก่ งานการศึกษาที่องค์กรส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินงาน คือ

3.1 เทศบาล มีหน้าที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเฉพาะในเขตเทศบาลและได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลโดยผ่านทางกระทรวงมหาดไทย

3.2 กรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งในปัจจุบันจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งโรงเรียนขยายโอกาสในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นบางส่วนด้วย

3.3 เมืองพัทยา รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตเมืองพัทยา

อนึ่ง สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลและสุขาภิบาลนั้น ในปัจจุบันยังไม่มีกำลังเงินงบประมาณและกำลังบุคคลเพียงพอที่จะรับผิดชอบในการจัดการศึกษาจึงยังไม่จัดการศึกษา.